

Ingvør Justinussen minnir á, at öll hava fráboðanarskyldu um misrøkt børn
Mynd: Álvur Haraldsen

Mugu tora at steðga harðskapi móti børnum

HARÐSKAPUR Um tú á jólum sær, at eitt barn er fyri onkrum slagi av harðskapi, hevur tú skyldu at boða barnaverndartænastuni og politinum frá, en tú hevur um vaksni eisini skyldu til at leggja uppí, sigur Ingvør Justinussen, varaleiðari í Gigni

Randi Jacobsen

Jólini vera umrødd sum gleðihátíðin mikla. Jólini eru barnanna hátíð, verður eisini sagt.

Men langt frá öll børn hava tað hugnaligt á jólum. Summi stúra veruliga fryi høgðitíðini.

- Vit vita bæði frá familjunum og børnunum, at jólini ikki altíð eru so stuttlig. Men hvussu nógv familjur hava tað ringt á jólum, vita vit ikki, sigur Ingvør Justinussen, heilsurøktarfrøðingur og varaleiðari í Gigni.

Harðskapur móti børnum fer eisini fram í heimum, har ikki verður drukkið, men tað er ein sannroynd, at um jólini eru nógv veitsluhald, nógv verður drukkið, og undir teimum umstøðunum hava nógv børn tað ringt.

- Tað nýtist ikki vera beinleiðis harðskapur móti børnum, at tey skulu hava

tað ringt. Tað kann eisini harðskapur móti øðrum í familjun, til dømis mammuni. Børn uppliva eisini umsorganarsvík, sigur Ingvør Justinussen.

Sígja nógv

Neyvan nakar hevur líka gott innlit í viðurskiptini hjá familjum heima. Hvør nýfðingur fær vitjan av heilsufrøðingi, og hetta gevur temum innlit í, hvussu heimalívið er, og m børnini hava tað gott.

Miðað verður eftir, at hvørt skúlabarn eina ferð um árið sleppur til samrøðu við ein heilsufrøðing.

- Tá tosa vit við børnini um, hvussu tey hava tað, men tey siga ikki altíð beinanvegin, um tey hava verið fyri onkrum harðskapi heima. Ofta siga tey fyrst, at tey hava ilt í búkinum, vit síggja, at tey eru óglað og ikki rívast. Tað skulu mangan fleiri sam-

røður til, áðrenn børnini lata upp og siga sum er.

Tá ið ein heilsufrøðingur tosar við eina familju í trupulleikum, siga tey vaksni eisini ofta, hvat er galið.

Öll hava fráboðanarskyldu

Ingvør Justinussen minnir á, at öll hava fráboðanarskyldu. Bara um tú so mikið sum fær frænir av, at eitt barn antin hevur verið fyri harðskapi ella umsorganarsvíki, hevur tú skuldu at boða bæði barnaverndartænastuni og politinum frá. Vanlig fólk kunnu senda inn fráboðan ónevnd, men fakfólkini skulu leggja navn til.

Neyðugt er at boða frá bæði til barnaverndartænastuna og politiið, tí eitt barnaverndarmál nýtist ikki at enda sum politimál. Allur harðskapur er ikki sjónligur, og nógvur sálarligur harðskapur er.

Tað er ikki til at vita, um harðskapurin móti børnum veksur, ella fólk eru meira gløgg at fáa eyga hann og boða frá.

- Vit royna alla tíðina at útbúgva okkum fyri at duga hetta betur, sigur Ingvør Justinussen.

Mugu tora at tala at

Tað ber til alt samdøgrið at senda barnaverndartænastuni og politinum fráboðanir, men hvat gera tann, sum eitt nú jólaaftan verður vitni til, at eitt barn er offur fyri onkrum ágangi.

- Har eiga vit sum vaksni fólk at tora at leggja upp. Vit eiga at tora at siga frá. Tað er trupult, og ofta eru fólk í iva, um tað r harðskapur, men har siga vit, at tann ivin eigur at koma barninum til góðar, sigur Ingvør Justinussen.

Tuberklar smitta millum annað, tá ið fólk njósa

Tuberklarnir koma uttaneftir

Tuberklasjúkan er bast í Føroyum, og teir tilburðir, sum staðfestir eru seinastu árin, eru allir komnir uttaneftir

Randi Jacobsen

Miðvísa arbeiðið við at bara tuberklasjúkna í Føroyum eydnast til fulnar í seinastu øld. Teir seinastu tilburðirnir vóru hjá fólk, sum fyrr høvdu havt tuberklar, og teir komu fram aftur.

Men tey seinastu árin hevur sjúkan spókt næstan á hvørjum ári, tó við fáum tilburðum.

- Vit sóu longu í 2000, at allir tilburðirnir vóru hjá fólk, sum antin eru komin uttaneftir ella hjá føroyingum, sum hava verið burturi og ferðast, sigur lungnalæknin Jón á Steig.

Í Grønlandi eru nógvir tuberklar, somuleiðis í Eysturevropa, og í fjarlondunum Teiland og India.

Jón á Steig sigur, at fólk, sum fara í fjareystur og gista á góðum gistingarhúsum seta seg ikki í vanda fyri at fáa tuberklar. Vandin er har, tá ið fólk fara í frumskógir ella eisini liva millum fólk.

Mótstøðufør baktería

Í Eysturevropa er funnin ein tuberklabaktería, sum er mótstøðufør. Tað er minni gott, tí í teimum færum finst eingin heilivágur.

- Men sjúkan er langt frá líka útbreidd í Eysturevropa sum í India, sigur Jón á Steig.

Hann hevur lisið seg til, at smittan breiðir seg serliga í fongslunum, og tá ið fangar verða latnir leysir, fer smittan víðari.

Tuberklar smitta við hosta, og tá ið fólk taka í hondina á hvør øðrum.

Sjúkan er løtt at basa nú. Tað tekur bara fáar vikur við heilivági.

Fram til 1986 skuldu allir sjómenn til tuberklakanning, áðrenn teir kundu mynstra. Síðan tað er skipanin, at teir skulu til kommunulækna at fáa heilsuprógv. Tá verða teir kannaðir fyri bæði eitt og annað, og hetta er nógv betri, heldur Jón á Steig.